

ION NEAGU
MIRCEA DAMASCHIN

TRATAT DE PROCEDURĂ PENALĂ
– PARTEA SPECIALĂ –

**ION NEAGU
MIRCEA DAMASCHIN**

TRATAT DE PROCEDURĂ PENALĂ

- Partea specială -

Ediția a III-a, revizuită și adăugită

Universul Juridic
București
-2021-

CAPITOLUL I

URMĂRIREA PENALĂ

Secțiunea I

Considerații generale privind urmărirea penală

§ 1. Urmărirea penală – fază distinctă a procesului penal

În cadrul procesului penal, pot fi deosebite anumite funcții procesuale esențiale, care, laolaltă, contribuie la atingerea scopului final al acestei activități sociale¹.

Funcțiile judiciare se realizează în cadrul fazelor procesuale, care sunt alcătuite dintr-un ansamblu de acte și măsuri procesuale și procedurale, având de îndeplinit un obiectiv limitat subsumat obiectivului general al procesului penal.

În fiecare fază procesuală sunt rezolvate probleme de a căror soluție depinde trecerea dosarului penal în faza următoare. Între fazele sau subdiviziunile procesului penal, urmărirea penală, datorită finalității și funcțiunii sale proprii, ocupă un loc deosebit².

În literatura de specialitate, numeroși autori au subliniat importanța urmării penale ca fază distinctă a procesului penal. Astfel, în unele opinii se arată, pe bună dreptate, că necesitatea de a contracara activitatea infracțională a condus la înființarea unor organe specializate care să realizeze anumite activități specifice într-o fază premergătoare desfășurării judecății³. Existența fazei de urmărire penală este justificată și de faptul că, în epoca modernă, se săvârșesc infracțiuni prin folosirea unor procedee și tehnici noi tot mai perfecționate, în numeroase cazuri criminalitatea căpătând caracter organizat⁴; toate acestea au impus o preocupare sporită din partea statului pentru combaterea fenomenului infracțional.

Cele arătate mai sus au condus la necesitatea înființării unor organe specializate în descoperirea infracțiunilor, identificarea și prinderea infractorilor în vederea trimerii lor în judecată⁵. Aceste organe au o competență

¹ Pentru detalii cu privire la funcțiile judiciare, a se vedea Neagu VI, pp. 92-95.

² Dongoroz II, pp. 8-9; Volonciu III, pp. 7-9. Urmărirea penală a fost socotită a fi sufletul și temelia procesului penal (P. Ayrault, *L'ordre, formalité et instruction judiciaire*, Lyon, 1624, Cartea I, art. 1, nr. 1 și Cartea III, art. 2,39).

³ Volonciu I, p. 239.

⁴ A. Dincu, *Criminologie*, Tipografia Universității București, 1984, pp. 125-128.

⁵ E.V. Ionășeanu, *Procedura începerii urmăririi penale*, Ed. Militară, București, 1979, p. 19.

bine determinată prin lege și își desfășoară activitatea în faza de urmărire penală. În lumina dispozițiilor Codului de procedură penală în vigoare, urmărirea penală are un conținut și o desfășurare riguros limitate la ceea ce este necesar pentru a atinge scopul acestei faze procesuale și al procesului penal în general.

Potrivit legii, în prezent urmărirea penală se înfățișează ca o fază obligatorie pentru desfășurarea procesului penal, spre deosebire de reglementările anterioare existente în codurile de procedură penală intrate în vigoare în anul 1936 și, respectiv, în anul 1969, potrivit cărora, pentru anumite infracțiuni în privința cărora era necesară plângerea prealabilă a persoanei vătămate, procesul penal nu avea faza urmăririi penale, începând în faza de judecată. În actuala reglementare, în mod excepțional, sunt ipoteze în care procesul penal se desfășoară într-o modalitate atipică, în sensul că, deși faza urmăririi penale s-a finalizat printr-o soluție de netrimiteră în judecată, activitatea judiciară penală continuă, ca urmare a dispoziției judecătorului de cameră preliminară. Astfel, conform art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c), judecătorul de cameră preliminară sesizat cu o plângere îndreptată împotriva soluției de netrimiteră în judecată într-o cauză în care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale, admitând plângerea, când probele legal administrate în cursul urmăririi penale sunt suficiente, poate dispune începerea judecătii. În aceste condiții, este posibil ca judecarea unei cauze să debuteze în fața instanței de judecată fără ca faza urmăririi penale să fi fost finalizată prin dispoziția de trimitere în judecată și fără a fi parcursă procedura de cameră preliminară. Caracterul atipic al procesului penal în acest caz constă în judecarea de către instanță a unui dosar penal în absența procedurii camerei preliminare și în lipsa rechizitoriului, ca act procesual de trimitere în judecată.

§ 2. Obiectul urmăririi penale

Potrivit art. 285 alin. (1), urmărirea penală are ca obiect strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată.

Activitățile ce se realizează în cadrul urmăririi penale au un conținut complex, conținut determinat de specificul problemelor ce se impun a fi rezolvate în fiecare cauză penală.

Prin „*strângerea probelor necesare*” se înțelege, cum pe bună dreptate s-a subliniat în literatura de specialitate, atât operația de adunare a probelor, cât și examinarea și evaluarea lor, pentru a se constata dacă sunt

suficiente în vederea luării hotărârii privind trimiterea sau netrimiterea cauzei în judecată¹.

Referirea făcută în lege cu privire la „*existența infracțiunilor*” trebuie înțeleasă ca obligație a organelor judiciare de a avea în vedere infracțiunile, indiferent de faza de desfășurare a activității infracționale. În acest sens, urmează să se înțeleagă faptul că organele de urmărire penală vor aduna probe atât atunci când infracțiunea este consumată, cât și în cazul în care infracțiunea a rămas în faza de tentativă.

Prin expresia „*identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune*” legiuitorul a dorit să precizeze că, în cadrul urmăririi penale, probele adunate trebuie să ajute la identificarea persoanelor care au săvârșit fapta penală în calitate de autori, instigatori, complici.

Prin expresia „*stabilirea răspunderii penale a persoanelor care au săvârșit o infracțiune*” se înțelege faptul că probele adunate în cursul urmăririi penale trebuie să contribuie nu numai la lămurirea aspectelor privind fapta penală, ci ele trebuie să elucideze și aspectele legate de vinovăția făptuitorului, dacă acesta poate sau nu să fie subiect al răspunderii penale.

Deși din conținutul art. 285 alin. (1) nu rezultă expres că în obiectul urmăririi penale se înscrie și identificarea victimei infracțiunii, activitate necesară pentru rezolvarea laturii penale și a laturii civile a cauzei penale, apreciem că o asemenea activitate se impune, având în vedere și faptul că în numeroase cazuri autorii unor infracțiuni deosebit de grave încearcă să ascundă săvârșirea faptelor prin eliminarea fizică a victimelor². Obligația de identificare a victimei infracțiunii rezultă și din analiza atentă a economiei dispozițiilor Codului de procedură penală. Astfel, în art. 327 se arată că procurorul va rezolva cauza, prin trimitere în judecată, clasare sau renunțare la urmărirea penală, atunci când constată că *urmărirea penală este completă și există probele necesare și legal administrate*. Or, nu se poate considera că urmărirea penală este completă în cazul în care nu s-a făcut identificarea victimei.

Uneori, identificarea victimei se impune pentru a se putea realiza descoperirea făptuitorului și pentru a se face încadrarea juridică a faptei penale. Sub acest aspect, ni se pare deosebit de relevant un exemplu menționat în literatura de specialitate³, exemplul din care rezultă faptul că

¹ Dongoroz III, p. 140.

² Theodoru III, p. 195.

³ E.V. Ionășeanu, *op. cit.*, p. 24. Autorul arată că într-o fântână părăsită din apropierea cabinei C.F.R. Brădet a fost descoperit trunchiul pietrificat al unei persoane. Expertiza medico-legală a arătat că trunchiul și fragmentele osoase examinate aparțineau unei femei în vârstă de circa 20 de ani, de talie mijlocie, păr castaniu-roșcat, care a fost ucisă în urmă cu câțiva ani. Pe baza acestor date și a unor ipoteze ale organului de cercetare (victima a fost adusă acolo de o persoană care cunoștea bine locul în care era situată fântâna părăsită),

identificarea victimei s-a înscris ca problemă principală în obiectul urmăririi penale cu consecințe deosebite asupra rezolvării unor aspecte esențiale ale cauzei penale.

În obiectul urmăririi penale se înscriu, în primul rând, preocupările legate de rezolvarea laturii penale; alături de acestea se înscrie însă și activitatea, uneori foarte dificilă, privind latura civilă a cauzei penale; avem în vedere situații în care acțiunea civilă se exercită din oficiu în procesul penal și când încadrarea juridică a faptei se poate face, în mod corect, ținând seama și de întinderea prejudiciului cauzat prin infracțiune¹.

Având în vedere că marea majoritate a infracțiunilor se săvârșesc sub vălul clandestinității, descoperirea și administrarea probelor presupun o muncă de înaltă calificare și măiestrie profesională. Organele de urmărire penală trebuie să alcătuiască un plan de urmărire bine fundamentat, adaptat la particularitățile fiecărui caz în parte².

Pentru a realiza sarcinile impuse de obiectul urmăririi penale, alături de administrarea probelor, organele judiciare pot lua măsuri de constrângere cu caracter personal sau real, uneori aceste măsuri având caracter obligatoriu. De exemplu, potrivit art. 249 alin. (7), măsurile asigurătorii sunt obligatorii în cazul în care persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă. În același sens, potrivit art. 249 alin. (4)³, în cazul bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale sau al confiscării extinse, luarea de către procuror a măsurilor asigurătorii este obligatorie. De asemenea, caracter obligatoriu au și măsurile de ocrotire care se dispun, potrivit art. 229, atunci când măsura arestării preventive a fost luată față de un inculpat în a cărui ocrotire se află un minor, o persoană pusă sub interdicție, o persoană căreia i s-a instituit tutela sau curatela ori o persoană care, din cauza vârstei, a bolii sau din altă cauză, are nevoie de ajutor.

În vederea realizării obiectului urmăririi penale, organele de cercetare penală și procurorul își concretizează activitatea în acte de urmărire penală, care pot fi acte procesuale sau de dispoziție și acte procedurale, prin care sunt aduse la îndeplinire dispozițiile cuprinse în actele procesuale.

s-a conchis că făptuitorul locuia în apropiere. Verificând mai multe persoane din partea locului, bănuite de uciderea femeii, s-a stabilit că acarul de la gara C.F.R. Brădet a avut cu câțiva ani în urmă o concubină, care la un moment dat a dispărut, după care el s-a mutat cu serviciul la Mediaș. De la acesta s-au aflat semnalmamentele concubinei, incidentele dintre ei, iar în final că el a ucis-o pe T.M.

¹ Spre exemplificare, determinarea corectă a întinderii prejudiciului cauzat prin săvârșirea infracțiunii de delapidare conduce la reținerea circumstanței agravante „consecințe deosebit de grave”, constând în pagube materiale mai mari de 2.000.000 lei, conform art. 309 C. pen. raportat la art. 295 C. pen., cu aplicarea art. 183 C. pen.

² E. Stancu, *Criminalistica*, Tipografia Universității București, 1983, vol. II, pp. 7-24.

³ Alin. (4¹) al art. 249 a fost introdus prin art. II pct. 1 din Legea nr. 228/2020.

De regulă, actele de dispoziție aparțin procurorului. De exemplu: punerea în mișcare a acțiunii penale, luarea măsurii controlului judiciar sau a măsurii controlului judiciar pe cauțiune, luarea măsurilor asigurătorii, suspendarea urmăririi penale, trimiterea în judecată etc. Uneori însă, și organele de cercetare penală pot să-și manifeste voința printr-un act procesual. Spre exemplu: începerea urmăririi penale *in rem*, luarea măsurii reținerii, extinderea urmăririi penale, schimbarea încadrării juridice etc.

În ceea ce privește măsurile preventive privative de libertate (cu excepția reținerii), acestea se pot dispune pe parcursul urmăririi penale numai de către judecătorul de drepturi și libertăți. În aceeași categorie, a actelor de dispoziție plasate în competența exclusivă a judecătorului de drepturi și libertăți, se mai regăsesc: autorizarea procedurii probatorii constând în supravegherea tehnică, încuviințarea efectuării percheziției domiciliare, încuviințarea efectuării percheziției informatice, luarea măsurii vremelnice de reparație constând în restabilirea situației anterioare etc.

Actele procedurale, ca acte de urmărire penală, sunt realizate, în general, de către organele de cercetare penală, ca urmare a dispoziției procurorului. Spre exemplu: cercetarea la fața locului, ridicarea silită de obiecte și înscrisuri, punerea în executare a supravegherii tehnice, aducerea la îndeplinire a măsurilor asigurătorii etc. Uneori, actele procedurale pot fi efectuate de procuror, la dispoziția judecătorului de drepturi și libertăți, de exemplu, punerea în executare a supravegherii tehnice, executarea mandatului de percheziție domiciliară emis de judecătorul de drepturi și libertăți în cursul urmăririi penale sau de instanță în cursul judecății etc.

Actele de urmărire efectuate (atât actele procesuale, cât și cele procedurale) sunt consemnate în înscrisuri procedurale constatatoare, înscrisuri care trebuie să aibă, potrivit legii, o anumită formă și un anumit conținut, fiind puse sub protecția legii penale¹.

Dosarele de urmărire penală cuprind o sumă de înscrisuri procedurale constatatoare ce reflectă întreaga activitate desfășurată pentru realizarea obiectului urmăririi penale.

§ 3. Limitele urmăririi penale

În structura procesului penal, urmărirea penală este bine determinată atât în timp, cât și sub aspectul activităților desfășurate și al soluțiilor care pot fi dispuse de către organele de urmărire penală.

În timp, urmărirea penală își are limitele fixate între momentul începerii urmăririi penale și momentul rezolvării cauzei de către procuror.

¹ În art. 275 C. pen. este reglementată infracțiunea de sustragere de probe ori de înscrisuri.

Potrivit art. 305 alin. (2), începerea urmăririi penale se dispune prin *ordonanță*, când actul de sesizare îndeplinește condițiile prevăzute de lege, indiferent de modalitatea de sesizare a organului de urmărire penală¹.

De asemenea, potrivit art. 360 alin. (2), urmărirea penală poate fi începută și prin *declarația* procurorului, făcută cu ocazia constatării săvârșirii unei infracțiuni de audiență în cursul ședinței de judecată².

Prin începerea urmăririi penale se creează cadrul legal în care organele de urmărire penală pot desfășura toate activitățile ce se înscriu în obiectul urmăririi penale.

Momentul final al urmăririi penale este marcat prin rezolvarea cauzei de către procuror și dispunerea de către acesta a unei soluții de trimitere în judecată sau, după caz, de netrimitere în judecată.

Astfel, potrivit art. 327 lit. a), atunci când procurorul constată că au fost respectate dispozițiile legale care garantează aflarea adevărului, că urmărirea penală este completă și există probele necesare și legal administrate, emite *rechizitoriu* prin care dispune trimiterea în judecată, dacă din materialul de urmărire penală rezultă că fapta există, că a fost săvârșită de inculpat și că acesta răspunde penal. Trimiterea în judecată se mai poate dispune și prin încheierea *acordului de recunoaștere a vinovăției*. În acest sens, potrivit art. 483 alin. (1), după încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, procurorul sesizează instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond și trimite acesteia acordul de recunoaștere a vinovăției, însoțit de dosarul de urmărire penală. Urmărirea penală se poate finaliza și printr-o soluție de netrimitere în judecată când procurorul poate dispune renunțarea la urmărirea penală sau clasarea, prin *ordonanță*. Aceste soluții pot fi dispuse, în condițiile art. 328 alin. (3), și prin *rechizitoriu*.

Rechizitoriul, acordul de recunoaștere a vinovăției și ordonanța de clasare ori de renunțare la urmărirea penală semnifică finalizarea urmăririi penale.

Sub aspectul activităților care se pot desfășura în cadrul urmăririi penale, limitele sunt fixate prin însăși competența funcțională și materială a

¹ În conformitate cu dispozițiile Codului de procedură penală anterior, momentul începerii urmăririi penale era marcat prin *rezoluție* (în cazul sesizării prin plângere sau denunț) sau *proces-verbal* (în cazul sesizării din oficiu). În mod excepțional, se admitea posibilitatea începerii urmăririi penale prin *ordonanță*, în cazul în care procurorul soluționa un conflict de competență între organele de cercetare penală. Astfel, prin ordonanța de soluționare a conflictului de competență, acesta putea dispune și începerea urmăririi penale. De asemenea, cu titlu de excepție, din ansamblul dispozițiilor procesual penale rezulta posibilitatea începerii urmăririi penale prin *proces-verbal* în cazul infracțiunilor de audiență și în procedura de urmărire și judecare a unor infracțiuni flagrante.

² Pentru detalii în ceea ce privește procedura aplicabilă în ipoteza săvârșirii unei infracțiuni de audiență, a se vedea Capitolul II, *Dispoziții generale privind faza de judecată*, Secțiunea a II-a, *Reglementări generale privind faza de judecată*, § 5. *Constatarea infracțiunilor de audiență*, din prezenta lucrare.

organelor de urmărire penală. În acest sens, legea prevede care acte procesuale și procedurale dau conținut celor două forme de competență în această fază a procesului penal.

Depășirea limitelor sub aspectul competenței atrage incidența sancțiunilor procedurale penale.

§ 4. Trăsăturile caracteristice ale urmăririi penale

4.1. Noțiuni introductive

Având în vedere sarcinile specifice înscrise în obiectul urmăririi penale, prima fază a procesului penal este disciplinată atât de *regulile de bază* ale întregului proces penal, cât și de anumite *dispoziții specifice*. Acest lucru explică existența unor trăsături caracteristice ale urmăririi în raport cu judecata și punerea în executare a hotărârilor penale.

În literatura de specialitate sunt menționate ca trăsături caracteristice ale urmăririi penale: *lipsa de colegialitate a organului de urmărire penală, subordonarea ierarhică în efectuarea actelor de urmărire penală, nepublicitatea activităților judiciare, caracterul necontradictoriu expres al procesului penal în această fază și forma preponderent scrisă a urmăririi penale*¹.

Apreciem că numai *ultimele patru trăsături* pot fi considerate caracteristice fazei de urmărire penală, deoarece lipsa de colegialitate a organului care efectuează această activitate este întâlnită și în faza de judecată în unele etape ale desfășurării acesteia.

Astfel, potrivit art. 54 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată², cauzele date în competența de primă instanță a judecătorei, tribunalului și curții de apel se judecă în complet format dintr-un singur judecător. De asemenea, sunt reglementate ipoteze în care la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție completul de judecată este compus dintr-un singur judecător³. În ceea ce privește punerea în executare a hotărârilor judecătorești penale, lipsa de colegialitate a organelor care acționează în această etapă constituie regula⁴.

¹ Volonciu III, p. 9.

² Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată în M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare.

³ De exemplu, conform art. 440 alin. (1), admiterea în principiu a cererii de recurs în casație este examinată în camera de consiliu, în complet format dintr-un singur judecător.

⁴ Pentru declanșarea procedurii de punere în executare a hotărârilor judecătorești penale rămase definitive, legea (art. 555) arată care sunt sarcinile judecătorului delegat cu executarea; deci, de această activitate se ocupă un singur judecător.

4.2. Subordonarea ierarhică în efectuarea actelor de urmărire penală

Spre deosebire de faza de judecată, în care, potrivit art. 124 alin. (3) din Constituție, judecătorii sunt independenți și se supun numai legii, ceea ce exclude orice altă subordonare în activitatea de îndeplinire a justiției¹, desfășurarea urmăririi penale implică respectarea principiului subordonării ierarhice. Această trăsătură definitorie pentru urmărirea penală presupune conducerea și supravegherea de către procuror a activității organelor de cercetare penală, pe de o parte, dar și subordonarea procurorului față de procurorul ierarhic superior, pe de altă parte.

Astfel, în cadrul efectuării urmăririi penale și în supravegherea acesteia, procurorii conduc și controlează activitatea organelor de cercetare penală, acestea fiind obligate să aducă la îndeplinire dispozițiile procurorului în condițiile legii.

În acest sens, potrivit art. 303 alin. (2), dispozițiile date de procuror în legătură cu efectuarea actelor de cercetare penală sunt obligatorii și prioritare pentru organul de cercetare, precum și pentru alte organe ce au atribuții prevăzute de lege în constatarea infracțiunilor.

În vederea garantării subordonării ierarhice, în lege este reglementată și ipoteza neîndeplinirii acestor dispoziții. Astfel, conform art. 303 alin. (3), în cazul neîndeplinirii sau al îndeplinirii în mod defectuos de către organul de cercetare penală a dispozițiilor date de procuror, acesta poate sesiza conducătorul organului de cercetare penală, care are obligația ca în termen de 3 zile de la sesizare să comunice procurorului măsurile dispuse. Procurorul poate dispune aplicarea sancțiunii amenzii judiciare pentru abaterile judiciare prevăzute la art. 283 alin. (1) lit. a)² sau, după caz, alin. (4) lit. m)³. De asemenea, se poate solicita retragerea avizului conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție ori avizul procurorului desemnat în acest sens, necesar pentru dobândirea calității de organ de cercetare penală.

Principiul subordonării ierarhice în efectuarea actelor de urmărire penală este menționat și în Legea nr. 304/2004. Astfel, în art. 63 se arată,

¹ A se vedea, pe larg, în acest sens: M. Constantinescu, I. Deleanu, A. Iorgovan, I. Muraru, F. Vasilescu, I. Vida, *Constituția României, comentată și adnotată*, Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1992, pp. 278-279.

² Se sancționează cu amendă judiciară de la 100 lei la 1.000 lei neîndeplinirea în mod nejustificat sau îndeplinirea greșită ori cu întârziere a lucrărilor de citare sau de comunicare a actelor procedurale, de transmitere a dosarelor, precum și a oricăror alte lucrări, dacă prin aceasta s-au provocat întârzieri în desfășurarea procesului penal.

³ Se sancționează cu amendă judiciară de la 500 lei la 5.000 lei neîndeplinirea în mod nejustificat de către organul de cercetare penală a dispozițiilor scrise ale procurorului, în termenul stabilit de acesta.

între altele, că procurorul conduce și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, conduce și controlează activitatea altor organe de cercetare penală.

Prin prisma subordonării procurorului față de procurorul ierarhic superior, conform art. 65 din Legea nr. 304/2004, procurorii din fiecare parchet sunt subordonați conducătorului acelui parchet, iar conducătorul unui parchet este subordonat conducătorului parchetului ierarhic superior din aceeași circumscriptție.

Conform art. 64 alin. (1) din Legea nr. 304/2004, dispozițiile procurorului ierarhic superior, date în scris și în conformitate cu legea, sunt obligatorii pentru procurorii din subordine. În același sens, potrivit art. 325 alin. (1), procurorii din cadrul parchetului ierarhic superior pot prelua, în vederea efectuării sau supravegherii urmăririi penale, cauze de competența parchetelor ierarhic inferioare, prin dispoziția motivată a conducătorului parchetului ierarhic superior.

Soluțiile adoptate de procuror pot fi infirmate motivat de către procurorul ierarhic superior, când sunt apreciate ca fiind nelegale.

Potrivit art. 65 alin. (3) din Legea nr. 304/2004, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, procurorul-șef al D.N.A., procurorul-șef al D.I.I.C.O.T., respectiv procurorul general al parchetului de pe lângă curtea de apel pot exercita controlul asupra procurorilor din subordine, direct sau prin procurori anume desemnați.

În actuala reglementare a instituției Ministerului Public, controlul ierarhic și subordonarea nu se opresc la nivelul procurorilor generali, al procurorului-șef al D.N.A. ori al procurorului-șef al D.I.I.C.O.T., legea [art. 62 alin. (2) din Legea nr. 304/2004] arătând că procurorii, constituiți în parchete pe lângă fiecare instanță, își exercită atribuțiile sub autoritatea ministrului justiției.

În exercitarea autorității ministrului justiției față de toți procurorii, legea (art. 69 din Legea nr. 304/2004) dispune că ministrul justiției, când consideră necesar, din proprie inițiativă sau la cererea Secției pentru procurori a C.S.M., exercită controlul asupra procurorilor, prin procurori anume desemnați de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau, după caz, de procurorul-șef al D.N.A., de procurorul-șef al D.I.I.C.O.T. ori de ministrul justiției.

Prin intermediul controlului pot fi vizate aspecte care privesc eficiența managerială, îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, respectiv raporturile de serviciu cu justițiabilii și cu celelalte persoane implicate în lucrările de competența parchetelor. Este de subliniat faptul că acest control nu poate viza măsurile dispuse de procuror în cursul urmăririi penale și nici soluțiile adoptate de acesta.

De asemenea, ministrul justiției poate solicita informații asupra activității parchetelor de la procurorul general al Parchetului de pe lângă

Înalta Curte de Casație și Justiție, procurorul-șef al D.N.A., respectiv procurorul-șef al D.I.I.C.O.T.

Principiul pe care îl analizăm nu trebuie absolutizat, deoarece organele de urmărire penală au și o oarecare independență în privința rezolvării anumitor aspecte legate de operativitatea urmăririi penale, aspecte pe care le vom evidenția în desfășurarea urmăririi penale. Notăm, în acest sens, prevederile art. 64 alin. (2) din Legea nr. 304/2004, în conformitate cu care, în soluțiile dispuse, procurorul este independent, în condițiile prevăzute de lege. Procurorul poate contesta la Secția pentru procurori a C.S.M., în cadrul procedurii de verificare a conduitei judecătorilor și procurorilor, intervenția procurorului ierarhic superior, în orice formă, în efectuarea urmăririi penale sau în adoptarea soluțiilor în cauzele penale.

Mai mult, în ceea ce privește subordonarea organelor de cercetare penală, reamintim¹ că acestea nu pot primi de la organele ierarhic superioare în plan administrativ îndrumări sau dispoziții privind efectuarea cercetării penale [art. 303 alin. (2)], în afara realizării sarcinilor de pregătire și perfecționare profesională. Mai mult decât atât, în anumite ipoteze, subordonarea administrativă a organelor de cercetare penală a fost chiar eliminată în totalitate. În acest sens, menționăm dispozițiile art. 10 alin. (7) din O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție, în conformitate cu care ofițerii și agenții care constituie poliția judiciară a Direcției Naționale Anticorupție nu pot primi nicio însărcinare de la organele ierarhic superioare.

4.3. Lipsa de publicitate a urmăririi penale

În lucrări anterioare², intitulam acest principiu „*caracterul secret al urmăririi penale*”, și aceasta nu în sensul că participanții din cauza penală

¹ Pentru detalii, a se vedea Neagu VI, pp. 160-161.

² Neagu I, p. 376. De altfel, caracterul secret al etapei prealabile judecării cauzei a constituit regula în procedura penală din România. Astfel, prin dispozițiile Codului de procedură penală „Carol al II-lea” s-a consacrat sistemul lipsei totale de publicitate a fazei preliminară judecării cauzei, în sensul că primele cercetări, urmărirea și instrucția erau secrete, scrise și necontradictorii. În acest sens, conform art. 239 alin. (3), apărătorul inculpatului nu putea asista la actele de instrucție, afară de cazurile prevăzute de lege. Urmărind aceeași finalitate, în art. 244 se menționa despre interdicția procurorului și a părții civile de a asista la efectuarea instrucției penale. Caracterul secret al instrucției penale a existat până în etapa procedurii în fața Camerei de Acuzare, când inculpatul avea dreptul, personal sau prin apărător, de a lua cunoștință de acte, fără însă a le putea deplasa [art. 276 alin. (5) din Codul de procedură penală „Carol al II-lea”]. În literatura de specialitate a vremii, se aprecia că prin aplicarea unei proceduri secrete de desfășurare a instrucției penale se creau premisele pentru a se putea afla adevărul, prin aceea că inculpatul, necunoscând tactica anchetatorilor, nu putea acționa în vederea combaterii acesteia. De asemenea, se considera că modulul clandestin de comitere a ilicitului penal trebuie să-i corespundă o